رویش روان شناسی، سال۱۱، شماره۱۰، شماره پیاپی ۷۹، دی ۱۴۰۱
Rooyesh-e-Ravanshenasi Journal(RRJ),11(10), 2023

نقش واسطه‌ای مهارت‌های ارتباطی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با استفاده پرخطر از اینترنت در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان سمنان

The Mediating Role of Communication Skills in the Relationship between Personality Traits and High-Risk Use of the Internet in Semnan Farhangian University Students

فرامرز دانش زاده
دانشجوی دکتری روان-شناسی تربیتی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران.
حسن اسدزاده (نویسنده مسئول)
دانشیار گروه روان-شناسی تربیتی، دانشکده روان-شناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران.
سیدابوالقاسم مهری نژاد
دانشیار گروه روان-شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان-شناسی ، دانشگاه الزهرا، تهران، ایران.
نعمت ستوده اصل
دانشیار گروه روان-شناسی، واحد سمنان، دانشگاه آزاد اسلامی، سمنان، ایران.

Faramarz Daneshzadeh
PhD Student in Educational Psychology, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran.
Hassan Asadzadeh*
Associate Professor, Department of Educational Psychology, Faculty of Education and Psychology, Allameh Tabataba'i University, Tehran, Iran.
Asadzadeh@atu.ac.ir
Seyed Abolghasem Mehrinejad
Associate Professor, Department of Psychology, Faculty of Education and Psychology, Alzahra University, Tehran, Iran.
Nemat Sotodehasl
Associate Professor, Department of Psychology, Semnan Branch, Islamic Azad University, Semnan, Iran.

چکیده
هدف این پژوهش تعیین نقش واسطه‌ای مهارت‌های ارتباطی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با استفاده پرخطر از اینترنت در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان سمنان بود. پژوهش به روش تحلیلی و مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام شد. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه فرهنگیان سمنان در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ به تعداد ۷۵۰ نفر بود که از بین آن‌ها تعداد ۲۷۵ نفر نمونه به روش نمونه-گیری در دسترس انتخاب شد. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های مهارت‌های ارتباطی کوئین‌دام (CSQ) (۲۰۰۴)، پنج عاملی شخصیتی کاستا و مک‌گری (FPQ) (۲۰۰۴) و مقیاس غربالگری استفاده پرخطر از اینترنت جلنچیک و همکاران (QHUI) (۲۰۱۴) استفاده شد. به منظور تحلیل داده‌ها از مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شد. نتایج پژوهش نشان داد اثرات مستقیم ویژگی‌های شخصیتی بر استفاده پرخطر از اینترنت معنادار بود (p<۰/۰۰۱). از طرفی اثر غیرمستقیم ویژگی‌های شخصیتی بر استفاده پرخطر از اینترنت با میانجی مهارت‌های ارتباطی معنادار بود (p<۰/۰۰۱). شاخص‌های نکویی برازش نیز حاکی از برازش مناسب مدل بود. بر اساس یافته‌های این پژوهش نتیجه‌گیری می‌شود ویژگی‌های شخصیتی با میانجی مهارت‌های ارتباطی می‌تواند مدل استفاده پرخطر از اینترنت را تبیین کند.
واژه‌های کلیدی: *استفاده پرخطر از اینترنت، دانشجویان، مهارت‌های ارتباطی، ویژگی‌های شخصیتی.*

Abstract
The aim of this study was to determine the mediating role of communication skills in the relationship between personality traits and high-risk use of the Internet in the Farhangian University of Semnan students. The research was done by analytical method and structural equation modeling. The statistical population included all undergraduate students of Farhangian University of Semnan in the academic year of 2019-2020, numbering 750 people, out of which 275 people were selected by the available sampling method. To collect data from the Queendom Communication Skills Questionnaire (CSQ) (2004), Costa and McGarry's Five Personality Factors (FPQ) (2004), and the High-Risk Internet Use Screening Scale of Jelenchik & et al (QHUI) (2014) used. In order to analyze the data, structural equation modeling was used. The results of the research showed that the direct effects of personality traits on high-risk use of the Internet were significant (p<0.001). On the other hand, the indirect effect of personality traits on high-risk use of the Internet with the mediation of communication skills was significant (p<0.001). The goodness of fit indices also indicated the appropriate fit of the model. Based on the findings of this research, it can be concluded that personality traits through the mediation of communication skills can explain the model of high-risk use of the Internet.
Keywords: *Risky Use of the Internet, Students, Communication Skills, Personality Traits.*

نوع مقاله : پژوهشی | **دریافت : آذر ۱۴۰۱** | **پذیرش: آذر ۱۴۰۱** | **ویرایش نهایی: دی ۱۴۰۱**

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1401.11.10.6.1]

مقدمه

راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی[1]، استفاده پرخطر از اینترنت[2] را الگویی از استفاده دانسته که با حالات ناخوشایند درونی از جمله تحمل علائم ترک، تمایل مداوم برای کنترل رفتار، صرف وقت قابل توجه برای امور مرتبط به اینترنت، عصبانیت، پرخاشگری و هیجان همراه است. استفاده پرخطر از اینترنت در واقع نوعی مکانیزم گریز روان‌شناختی برای اجتناب از مشکلات واقعی و ادراک شده محسوب می‌شود و می‌تواند زمینه تخریب سلامت روابط و در نهایت روح و روان افراد را فراهم نماید (راهنمای تشخیصی و آماری اختلالات روانی، ۲۰۱۳). این پدیده در سطح جهان به عنوان یک دغدغه برای جوامع تبدیل شده است. در کشورهای آسیایی، شیوع اعتیاد به اینترنت در دانشجویان رو به افزایش است و سلامت روانی آن‌ها را در معرض خطر قرار داده است (لین[3] و همکاران ، ۲۰۱۸).

از سوی دیگر امروزه سیستم کامپیوتر و توسعه سریع فناوری اینترنت موجب شده تا هر کاربری به گونه‌ای با این تکنولوژی سروکار پیدا کند. چنین تقاضای گسترده به اینترنت سبب شده است تا تعداد زیادی از کاربران با معضلات گوناگون بهداشت روانی و ناتوانی در برقراری ارتباطات مناسب اجتماعی مواجه شوند. به همین منظور استفاده پرخطر از اینترنت یکی از بحث‌های مهم در بین جوامع به شمار می‌رود (حکاک و همکاران، ۱۳۹۸). استفاده پرخطر از اینترنت یک موضوع بین‌رشته‌ای می‌باشد که علوم پزشکی، جامعه‌شناسی، رایانه‌ای، اخلاق، حقوق و روان‌شناسی هر کدام از زوایای متفاوتی قادر هستند تا این مشکل را نقد و بررسی نمایند. علی‌رغم تمام فوایدی که فناوری اینترنت برای بشر امروزی به ارمغان آورده است، این وسیله نوین ارتباطی به منزله یک شمشیر دو لبه بوده و می‌تواند مشکلات فراوانی را به ویژه برای دانشجویان به وجود آورد (سکی[4] و همکاران، ۲۰۱۹). استفاده پرخطر از اینترنت از دسترسی راحت به کامپیوتر و داده‌های آنلاین حاصل می‌گردد (لی[5] و همکاران، ۲۰۱۸). مشکل استفاده پرخطر از اینترنت در ایران نیز به وضوح دیده می‌شود. از نظر متخصصان، پیامد و معضلات اعتیاد اینترنتی از خطرات ناشی از اعتیاد به مواد مخدر بیشتر و مخرب‌تر است، در بحث اعتیاد به مواد مخدر، جسم افراد دچار آسیب می‌شود ولی در جریان اعتیاد اینترنتی روان آنان دچار مشکل شده و سبب ایجاد اختلالات جدی در زمینه سلامت روانی می‌گردد (خانجانی و همکاران، ۱۳۹۸). متخصصان این فناوری، استفاده بی‌رویه از سیستم اینترنت را باعث دور شدن کاربران از فضای اجتماعی و عمومی جامعه می‌دانند و معتقدند این شرایط در درازمدت تأثیرات مخربی را روی جسم و روان آنان می‌گذارد (بلاچینو[6] و همکاران، ۲۰۱۸).

یکی از عوامل تأثیرگذار بر چگونگی استفاده از اینترنت می‌تواند ویژگی‌های شخصیتی[7] افراد باشد. شخصیت به صورت یک الگوی شخصی از افکار، عواطف و رفتار در کنار مکانیسم‌های روان‌شناختی پنهان یا آشکار پشت الگوهای مذکور می‌باشد (بلو و کایتون[8]، ۲۰۲۰). شخصیت را می‌توان نمونه‌های اختصاصی و متمایز رفتار، تفکر و هیجان در نظر گرفت که الگوی شخصی تعامل با محیط اجتماعی و فیزیکی هر فرد را مشخص می‌کند. در رابطه با خاستگاه و منشأ شخصیت، نظریه‌های متعددی وجود دارد. در همین خصوص با توجه به رویکردهای گوناگون در مورد شخصیت مشخص می‌شود که در هر یک از رویکردها نگرش به شخصیت به صورت یکسان نیست (هارت و ریچاردسون[9]، ۲۰۲۰). با در نظر گرفتن این نظریه‌ها می‌توان شخصیت را بر اساس تعدادی مؤلفه پیوسته توصیف نمود که هر کدام نماینده یک صفت خاص هستند (وینترس[10]، ۲۰۱۹). بر اساس نظریه یادگیری اجتماعی، علت گوناگونی شخصیت‌ها به خاطر وجود تنوع در تجارب یادگیری افراد می‌باشد. در نظریه‌های یاد شده بر ضرورت و اهمیت تعیین کننده‌های موقعیتی یا محیطی در افزایش جایگاه شخصیت اشخاص تأکید فراوانی به عمل آمده است (پریرا[11] و همکاران، ۲۰۲۰). بر اساس مدل زیستی، روانی و اجتماعی می‌توان شخص را به عنوان یک نظام در تعادل با نظام‌های فرعی زیستی، روان‌شناختی و اجتماعی در نظر گرفت. در چنین رویکردی علاوه بر عوامل زیستی، عوامل

1. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM)
2. High-Risk Use of the Internet
3. Lin
4. Seki
5. Lei
6. Blachino
7. Personality Traits
8. Buelow & Cayton
9. Hart & Richardson
10. Winters
11. Pereira

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1401.11.10.6.1]

روان‌شناختی نظیر حالات روان‌شناختی و شخصیتی، نقش تعیین کننده‌ای در سلامت روانی و جسمانی دارد. پژوهشگران بیان می‌کنند که هر ویژگی شخصیتی یک تأثیر بر روی پیامدهای گوناگون مرتبط با سلامتی دارد (مک‌کابی[1] و همکاران، ۲۰۱۸). در واقع روان‌شناسان، شخصیت را به عنوان سازمان پویایی از سیستم‌های روان‌تنی فرد که در تعیین رفتارها و افکار خاص او نقش دارد تعریف می‌کنند که امکان پیش‌بینی آن‌چه را که فرد در شرایط خاص از خود بروز خواهد داد را نشان می‌دهد (فوساتی و سوما[2]، ۲۰۲۱). خصوصیات شخصیتی، صفات پایداری می‌باشند که از موقعیتی به موقعیت دیگر تغییر چندانی نمی‌کنند. این ویژگی‌ها گرایش‌های باثبات و بادوام پاسخ‌دهی به شیوه یکسان به محرک‌های گوناگون بوده و قادر به پیش‌بینی رفتار افراد در موقعیت‌های گوناگون هستند (کیم[3] و همکاران، ۲۰۱۹). یکی از مهم‌ترین دسته بندی‌های مربوط به شخصیت، درون‌گرایی و برون‌گرایی است. شخصیت درون‌گرایی ویژگی خُلقی است که با دیدگاه درونی ذهنی همراه بوده و فرد دورن‌گرا آمادگی بیشتری برای خودداری و تسلط بر نفس از خود نشان می‌دهد. شخصیت برون‌گرایی ویژگی خُلقی است که با دیدگاه عینی و خارجی مشخص شده و با فعالیت عملی بالاتری همراه است، افراد برون‌گرا از آمادگی کمتری برای تسلط بر نفس خویش برخوردارند (بامرت[4] و همکاران، ۲۰۱۹).

علاوه بر مطالب گفته شده نقش مهارت‌های ارتباطی[5] نیز در چگونگی استفاده از اینترنت قابل تأمل است. یکی از نیازهای ضروری دانشجویان، مهارت‌های ارتباطی است. این مهارت‌ها سبب می‌شود که دانشجویان دوستان بیشتری داشته باشند، حمایت اجتماعی بیشتری دریافت نمایند، در زندگی با مشکلات و چالش‌های کمتری مواجه شوند، شادتر و امیدوارتر باشند و از راهبردهای مقابله‌ای سازگار و مناسب استفاده نمایند (یانگ و آشمان[6]، ۲۰۱۹). ارتباط ساختار انگیزشی مهمی می‌باشد زیرا زمانی که روابط میان فردی افراد از نیاز آن‌ها به ارتباط حمایت می‌کند، بهتر عمل نموده و کمتر دچار مشکلات روانشناختی می‌شوند (میری و همکاران، ۱۳۹۸). بنابراین مهارت‌های ارتباطی به رفتارهایی اطلاق می‌شود که به افراد کمک می‌کند تا به طور صحیح احساسات و نیازهای خود را بیان کنند و به اهداف بین فردی دست یابند. مهارت‌های ارتباطی شامل؛ مهارت‌های ارتباطی گوش دادن (توانایی فرد برای توجه به پیشنهادات یا سؤالات دیگران و درک آن‌ها)، مهارت‌های ارتباطی کلامی (سخنرانی و محتوای کلامی فرد است. این نوع ارتباط خاص را می‌توان به عنوان انتقال افکار، احساسات، خواسته‌ها و آنچه هست، شناخت) و مهارت‌های ارتباطات بازخورد (فرایندی که از طریق آن گیرنده پیام احساس اصلی خود را در برقراری ارتباط و در پاسخ، بیان می‌کند) است (رحمت‌زاده و رضاخانی، ۱۳۹۹). ارتباطات شامل دو حوزه شناختی و عاطفی است و از طریق کانال‌های کلامی و غیرکلامی انجام می‌گیرد. طبق نظریه یادگیری اجتماعی باندورا رفتار شخص و محیط بر هم تأثیر متقابل داشته و هیچ‌کدام اجزای جدا از یکدیگر نسیتند و یادگیری فرایندی فعال و مبتنی بر تجربه محیطی است، به همین دلیل افراد در جریان یادگیری و آموزش فعالانه، به امر یادگیری مهارت‌های ارتباطی زندگی و تعامل با محیط می‌پردازند (آباسی[7]، ۲۰۲۲). مهارت‌های ارتباطی به منزله مهارت‌هایی هستند که افراد با کمک آن‌ها می‌توانند در تعامل‌های میان‌فردی به شکل مناسبی با دیگران ارتباط برقرار سازند و سبب بروز پیامدهای مثبت و اجتناب از پیامدهای منفی در روابط میان‌فردی شوند (کوب[8] و همکاران، ۲۰۱۹). مهارت‌های ارتباطی پایه و اساس بسیاری از مهارت‌های دیگر هستند و نشان‌دهنده فرایندی است که در آن اطلاعات، معانی و احساسات از طریق پیام‌های کلامی و غیرکلامی با دیگران به اشتراک گذاشته می‌شود (کارنیل- میلر[9] و همکاران، ۲۰۲۱).

از ضرورت‌های انجام این پژوهش می‌توان به این نکته اشاره کرد که استفاده از اینترنت می‌تواند مورد سوء استفاده قرار گیرد و استفاده بیش از حد آن، مخرب و اعتیارآور باشد. در پژوهش حاضر فرض بر این است که دانشجویان با ویژگی‌های شخصیتی گوناگون (به‌ویژه نوع درونگرایی) در زمینه برقراری مهارت‌های ارتباطی با همکلاسی‌ها و سایر افراد، ترجیح و تمایل بیشتری به استفاده پرخطر از اینترنت دارند. مطالعات پیشین نشان داده‌اند که بین اعتیاد به اینترنت و سلامت روان رابطه منفی معنی‌دار وجود دارد؛ بدین معنا که با افزایش اعتیاد به اینترنت، سلامت روان کاهش می‌یابد. همچنین استفاده پرخطر از اینترنت منجر به بسیاری از واکنش‌های جانبی مانند افسردگی، اضطراب،

1. McCabe
2. Fossati & Somma
3. Kim
4. Baumert
5. Communicational Skills
6. Yong, Ashman
7. Abaci
8. Cobb
9. Karnieli-Miller

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1401.11.10.6.1]

خصومت، حساسیت بین فردی، روان‌پریشی، نشانه‌های روان‌شناختی، فقدان انرژی فیزیولوژیکی، اختلال خواب، اختلال عملکرد، ضعف ایمنی، علایم عاطفی، علایم رفتاری و مشکلات سازگاری اجتماعی می‌گردد (عسکریان و همکاران (۱۴۰۱)؛ طاهیر[1] و همکاران، ۲۰۲۱). از سوی دیگر برابر بررسی‌های صورت گرفته تاکنون در هیچ پژوهشی به‌صورت همزمان تمامی متغیرهای پژوهش حاضر مورد مطالعه قرار نگرفته است. بنابراین این پژوهش با هدف تعیین نقش واسطه‌ای مهارت‌های ارتباطی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با استفاده پرخطر از اینترنت در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان سمنان انجام شد.

روش

پژوهش حاضر از لحاظ هدف جزء پژوهش‌های بنیادی و از لحاظ روش از نوع توصیفی- همبستگی به روش مدل‌یابی معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه فرهنگیان سمنان در سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۳۹۸ به تعداد ۷۵۰ نفر بود. حجم نمونه تحقیق براساس قاعده پیشنهادی محققان حوزه مدل‌سازی معادلات ساختاری مبنی بر آن بود که تعداد نمونه حداقل باید ۱۵ تا ۲۰ برابر تعداد متغیرهای مشاهده شده باشد (هومن، ۱۳۹۷). در این پژوهش نیز با در نظر گرفتن ۱۳ متغیر آشکار و نیز احتمال ریزش شرکت‌کنندگان، افزایش دقت و تعمیم‌پذیری نتایج، تعداد ۲۷۵ نمونه واجد شرایط و داوطلب به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب و وارد مطالعه شد. معیارهای ورود شرکت‌کنندگان به پژوهش شامل؛ دانشجویان دانشگاه فرهنگیان سمنان، تحصیل در مقطع کارشناسی، کسب نمره بالاتر از ۳۶ در پرسشنامه استفاده پرخطر از اینترنت (QHUI) و علاقه‌مند به همکاری در پژوهش بود. همچنین معیارهای خروج شامل؛ عدم همکاری در پژوهش و بی‌پاسخ گذاشتن حداقل ۵ درصد از سؤالات بود. پس از انتخاب گروه نمونه، پرسشنامه‌ها با رعایت اصول اخلاقی پژوهش به‌شرح زیر در بین دانشجویان توزیع شد: رضایت آگاهانه شرکت در پژوهش، توضیح نحوه پاسخ‌دهی به سؤال‌ها و ضرورت همکاری صادقانه، حسن رفتار و محرمانه ماندن اطلاعات، خروج از پژوهش در صورت عدم تمایل به ادامه همکاری، اجتناب از تحریف داده‌ها و داده‌سازی. تجزیه و تحلیل داده‌ها با مدل‌سازی معادلات ساختاری انجام شد و برای نیل به این امر از نرم‌افزارهای SPSS نسخه ۲۳ و AMOS نسخه ۲۳ استفاده گردید.

ابزار سنجش

پرسشنامه مهارت‌های ارتباطی (CSQ[2]): این پرسشنامه توسط کوئین‌دام[3] (۲۰۰۴) ساخته شده و دارای ۳۴ گویه و ۵ زیرمقیاس (شامل؛ دریافت و ارسال، کنترل و مدیریت، درک و بینش، گوش دادن، قاطعیت) می‌باشد که بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (از ۱ الی ۵) نمره‌گذاری می‌شود. حداقل و حداکثر نمره پرسشنامه ۳۴ و ۱۷۰ و نقطه برش آن نیز ۱۰۲ می‌باشد. کسب نمره بالا به معنای داشتن مهارت‌های ارتباطی بالا در بین آزمودنی‌ها است. کوئین‌دام (۲۰۰۴) روایی سازه این پرسشنامه را با روش تحلیل عاملی بررسی و نتایج حاکی از وجود پنج مؤلفه مذکور و همه ماده‌های پرسشنامه از بار عاملی بالای ۰/۴۵ برخوردار بود. پایایی پنج مؤلفه را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ بالاتر از ۰/۷۰ گزارش کرده است. علیشاهی و همکاران (۱۴۰۰) نیز روایی سازه این پرسشنامه را بر اساس تحلیل عاملی ۰/۷۱ و پایایی آن را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ گزارش کرده‌اند. در پژوهش حاضر پایایی ابزار مذکور با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰/۷۴ محاسبه شد.

پرسشنامه شخصیتی پنج عاملی (FPQ[4]): این پرسشنامه توسط مک‌کری و کاستا[5] (۲۰۰۴) ساخته شد و دارای ۶۰ ماده و ۵ مؤلفه (شامل؛ روان‌رنجوری، برون‌گرایی، گشودگی، سازگاری و وجدانی بودن) می‌باشد که بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (از ۱ الی ۵) نمره‌گذاری می‌شود. حداقل و حداکثر نمره پرسشنامه ۶۰ و ۳۶۰ و نقطه برش نیز ۱۸۰ می‌باشد. کسب نمره بالا به معنای وجود میزان بالایی از ویژگی مؤلفه‌های شخصیتی در بین آزمودنی‌ها است. مک‌کری و کاستا (۲۰۰۴) همسانی درونی برای تمامی خرده مقیاس‌ها را بالاتر از ۰/۸۰ و پایایی آن را نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ برای هر یک از مؤلفه‌های؛ روان‌رنجوری ۰/۸۶، برون‌گرایی ۰/۷۳،

1. Tahir
2. Communication Skills Qquestionnaire
3. Queendom
4. Five-factor Ppersonality Questionnaire
5. McCrae & Costa

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1401.11.10.6.1]

گشودگی ۰/۵۶، سازگاری ۰/۶۸ و وجدانی بودن ۰/۸۷ گزارش کردند (مک‌کری و کاستا، ۲۰۰۴). همچنین شمس و همکاران (۱۴۰۱) در پژوهشی روایی صوری پرسشنامه مذکور را با استفاده از نظرهای چند نفر از متخصصان، مناسب گزارش کرده و پایایی آن را از طریق ضریب آلفای برای هر یک از مؤلفه‌های؛ روان‌رنجوری ۰/۷۷، برون‌گرایی ۰/۶۸، گشودگی ۰/۶۹، سازگاری ۰/۷۴ و وجدانی بودن ۰/۷۱ محاسبه کرده‌اند. در پژوهش حاضر پایایی ابزار مذکور با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ برای هر یک از مؤلفه‌های؛ روان‌رنجوری ۰/۷۹، برون‌گرایی ۰/۶۸، گشودگی ۰/۷۰، سازگاری ۰/۷۶ و وجدانی بودن ۰/۷۹ محاسبه شد.

پرسشنامه استفاده پرخطر از اینترنت (QHUI[1]): این پرسشنامه توسط جلنچیک و همکاران[2] (۲۰۱۴) ساخته شد و دارای ۱۸ سؤال و ۳ مؤلفه (شامل؛ آسیب اجتماعی، آسیب هیجانی، استفاده تکانشورانه) می‌باشد که بر اساس مقیاس ۵ درجه‌ای لیکرت (از ۰ الی ۴) نمره‌گذاری می‌شود. حداقل و حداکثر نمره پرسشنامه صفر و ۷۲ و نقطه برش نیز ۳۶ می‌باشد. کسب نمره بالا به معنای وجود میزان استفاده بیشتر از اینترنت در بین آزمودنی‌ها است. جلنچیک و همکاران (۲۰۱۴) نتایج روایی تحلیل عاملی پرسشنامه را دارای برازش مطلوب (X^2/df= ۳/۷۸، CFI= ۰/۹۱ و RMSEA= ۰/۰۵) و پایایی آن را نیز با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ گزارش کرده‌اند. همچنین آذرپور و همکاران (۱۴۰۰) ضمن تأیید روایی صوری این پرسشنامه با استفاده از نظرهای متخصصان، پایایی آن را از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۰/۷۷ محاسبه کرده‌اند. در پژوهش حاضر پایایی ابزار مذکور با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ ۰/۷۸ محاسبه شد.

یافته‌ها

شرکت‌کنندگان این پژوهش را تعداد ۲۷۵ نفر از دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه فرهنگیان سمنان تشکیل دادند که میانگین سن آن‌ها ۳/۸۹ ± ۲۲/۱۴ سال بود. تعداد ۱۷۳ نفر (۶۲/۹ درصد) زن و ۱۰۲ نفر (۳۷/۱ درصد) نیز مرد بودند. تعداد ۱۹۲ نفر (۶۹/۸ درصد) مجرد و تعداد ۸۳ نفر (۳۰/۲ درصد) نیز متأهل بودند. در جدول ۱ شاخص‌های توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار و همبستگی بین متغیرهای پژوهش گزارش شده است.

جدول ۱- بررسی شاخص‌های توصیفی و ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش

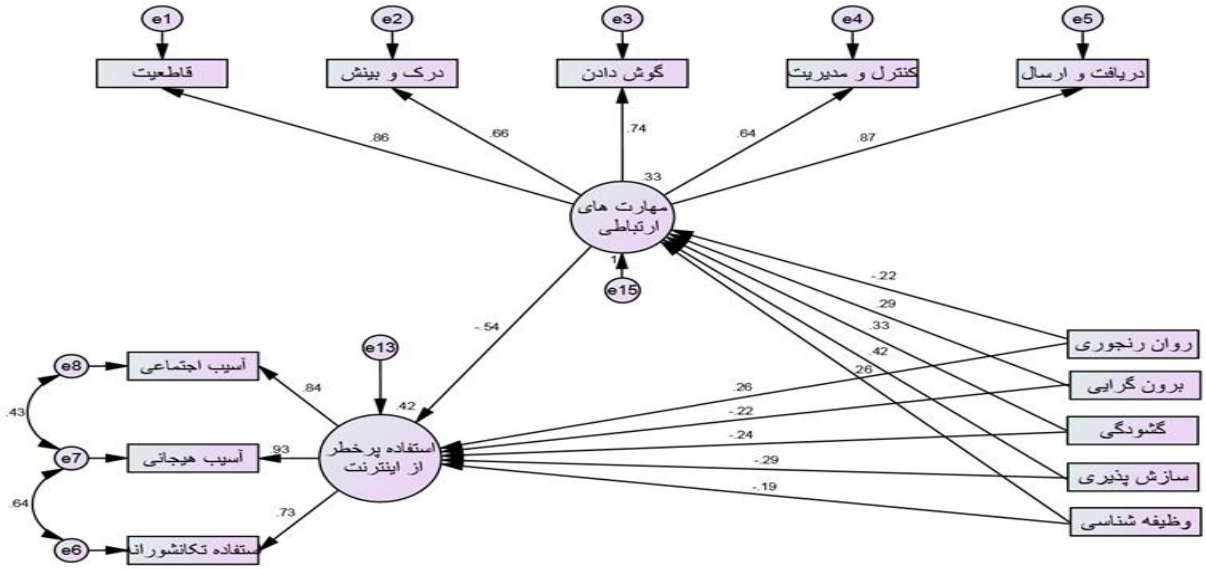
متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰	۱۱	۱۲	۱۳
۱- روان‌رنجوری	۱												
۲- برون‌گرایی	-.۱۶**	۱											
۳- گشودگی	-.۲۱**	.۷۹**	۱										
۴- سازگاری	-.۲۵**	.۸۱**	.۸۴**	۱									
۵- وجدانی بودن	-.۱۷**	.۸۵**	.۷۱**	.۷۱**	۱								
۶- گوش دادن	-.۱۵**	.۳۱**	.۳۵**	.۳۸**	.۳۶**	۱							
۷- دریافت و ارسال	-.۱۷**	.۳۰**	.۳۹**	.۴۴**	.۳۰**	.۸۳**	۱						
۸- درک و بینش	-.۲۲**	.۳۶**	.۴۴**	.۵۱**	.۳۳**	.۳۷**	.۴۴**	۱					
۹- کنترل و مدیریت	-.۱۸**	.۲۲**	.۳۳**	.۳۹**	.۲۳**	.۳۵**	.۴۷**	.۳۵**	۱				
۱۰- قاطعیت	-.۱۹**	.۳۱**	.۴۳**	.۴۹**	.۳۲**	.۷۱**	.۸۰**	.۴۷**	.۷۶**	۱			
۱۱- آسیب اجتماعی	-.۲۳**	.۳۸**	.۴۸**	.۵۵**	.۳۹**	.۸۵**	.۹۱**	.۶۷**	.۶۵**	.۹۲**	۱		
۱۲- آسیب هیجانی	.۳۹**	-.۲۲**	-.۳۰**	-.۳۶**	-.۲۲**	-.۲۸**	-.۳۵**	-.۴۳**	-.۳۵**	-.۴۱**	-.۴۵**	۱	
۱۳- استفاده تکانشورانه	.۴۰**	-.۲۸**	-.۳۴**	-.۴۰**	-.۲۷**	-.۳۳**	-.۳۹**	-.۵۰**	-.۳۵**	-.۴۴**	-.۵۰**	.۸۶**	۱
میانگین	۲۷/۷۸	۳۹/۲۳	۲۷/۴۱	۲۴/۹۹	۳۲/۰۸	۱۸/۲۳	۲۵/۱۸	۱۷/۹۹	۲۳/۱۰	۱۸/۹۹	۱۷/۷۸	۱۳/۸۴	۱۶/۹۸
انحراف معیار	۵/۶۰	۷/۷۹	۴/۰۹	۴/۳۴	۸/۶۳	۲/۸۱	۲/۳۰	۲/۴۸	۱/۵۱	۱/۴۲	۱/۸۵	۱/۶۰	۳/۴۲
کجی	-۰/۲۷۸	۰/۱۷۹	۰/۲۶۵	۰/۲۲۸	۰/۱۷۴	۰/۲۲۸	-۰/۱۳۹	-۰/۱۷۹	-۰/۱۲۹	-۰/۱۳۸	-۰/۰۱۸	۰/۱۲۴	۰/۶۷۹
کشیدگی	۰/۲۲۱	-۰/۸۲۵	-۰/۷۲۸	-۰/۷۲۳	-۰/۸۰۵	۰/۱۵۷	-۰/۰۷۰	-۰/۲۳۱	-۰/۱۹۰	-۰/۰۷۲	۱/۰۸۸	۰/۴۲۱	۰/۵۶۸

0/01**P‹0/05 P‹*

1. Questionnaire of Hhigh-risk Use of the Internet
2. Jelenchick

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1401.11.10.6.1]

با توجه به اینکه شاخص‌های کجی و کشیدگی در محدوده ۲ ± قرار دارد، داده‌ها دارای توزیع نرمال هستند. جهت بررسی رابطه بین آن‌ها از آزمون ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج جدول ۱ نشان می‌دهد که بین متغیرهای مدل رابطه همبستگی معنی‌داری وجود دارد. برای نمونه رابطه بین آسیب هیجانی با برون‌گرایی (۰/۲۲) منفی و در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است. این یافته نشان می‌دهد که با کاهش نمرات آسیب هیجانی، نمرات برون‌گرایی افزایش پیدا می‌کند و برعکس، سایر روابط نیز به این صورت قابل تفسیر می‌باشند. در این پژوهش مفروضه هم‌خطی بودن از طریق ارزیابی مقادیر عامل تورم واریانس (VIF) و ضریب تحمل مورد بررسی قرار گرفت. همچنین ضریب تحمل و عامل تورم واریانس متغیرهای پیش‌بین به ترتیب بزرگتر از ۰/۱ و کوچکتر از ۱۰ بودند که نشان می‌دهد مفروضه هم‌خطی بودن در بین داده‌های پژوهش حاضر برقرار است. همچنین نتیجه آزمون دوربین- واتسون ۱/۹۸ محاسبه شده که به دلیل قرار گرفتن در بازه ۲/۵۰ الی ۱/۵۰، نشان دهنده استقلال خطاها است. به منظور آزمون مدل مورد نظر یعنی بررسی نقش واسطه-گری مهارت‌های ارتباطی از روش تحلیل مسیر استفاده شد. پارامترهای اندازه‌گیری روابط مستقیم و غیرمستقیم در شکل ۱ ارائه شده است.

شکل ۱- مدل نهایی تأیید شده

مدل اجرا شده در شکل ۱ نشان می‌دهد که مؤلفه‌های روان‌رنجوری (۰/۲۶)، برون‌گرایی (۰/۲۲-)، گشودگی (۰/۲۴-)، سازش‌پذیری (۰/۲۹-) و وظیفه‌شناسی (۰/۱۹-) بر استفاده پرخطر از اینترنت اثر مستقیم دارد. همچنین مؤلفه‌های روان‌رنجوری (۰/۲۲-)، برون‌گرایی (۰/۲۹)، گشودگی (۰/۳۳)، سازش‌پذیری (۰/۴۲) و وظیفه‌شناسی (۰/۲۶) بر مهارت‌های ارتباطی اثر مستقیم دارد. از سوی دیگر مهارت‌های ارتباطی (۰/۵۴-) بر استفاده پرخطر از اینترنت اثر مستقیم دارد. مؤلفه‌های ویژگی‌های شخصیتی و مهارت‌های ارتباطی ۴۲ درصد از واریانس استفاده پرخطر از اینترنت را پیش‌بینی می‌کنند و مؤلفه‌های ویژگی‌های شخصیتی به تنهایی قادر به پیش‌بینی ۳۳ درصد از مهارت‌های ارتباطی می‌باشد. در ادامه جداول مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم گزارش شده است.

جدول ۲- ضرایب اثرات مستقیم متغیرها

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضرایب استاندارد	ضرایب غیراستاندارد	مقدار تی	سطح معناداری
روان‌رنجوری	استفاده پرخطر از اینترنت	۰/۲۶	۰/۴۴	۳/۸۴	<۰/۰۰۱
برون‌گرایی	استفاده پرخطر از اینترنت	-۰/۲۲	-۰/۳۹	۳/۲۱	<۰/۰۰۱
گشودگی	استفاده پرخطر از اینترنت	-۰/۲۴	-۰/۴۴	۳/۵۲	<۰/۰۰۱

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1401.11.10.6.1]

سازش‌پذیری	استفاده پرخطر از اینترنت	-۰/۲۹	-۰/۴۸	۴/۱۰	<۰/۰۰۱
وظیفه‌شناسی	استفاده پرخطر از اینترنت	-۰/۱۹	-۰/۳۸	۲/۹۶	<۰/۰۰۱
روان‌رنجوری	مهارت‌های ارتباطی	-۰/۲۲	-۰/۴۵	۳/۹۹	<۰/۰۰۱
برون‌گرایی	مهارت‌های ارتباطی	۰/۲۹	۰/۴۰	۴/۱۴	<۰/۰۰۱
گشودگی	مهارت‌های ارتباطی	۰/۳۳	۰/۵۱	۴/۵۶	<۰/۰۰۱
سازش‌پذیری	مهارت‌های ارتباطی	۰/۴۲	۰/۵۸	۴/۸۴	<۰/۰۰۱
وظیفه‌شناسی	مهارت‌های ارتباطی	۰/۲۶	۰/۴۲	۳/۷۰	<۰/۰۰۱
مهارت‌های ارتباطی	استفاده پرخطر از اینترنت	-۰/۵۴	-۰/۶۱	۵/۲۶	<۰/۰۰۱

در جدول ۲ اثرات مستقیم نشان می‌دهد که روان‌رنجوری با مقادیر (۰/۲۶، t= ۳/۸۴، p=۰/۰۰۱) بر استفاده پرخطر از اینترنت مثبت و معنادار، برون‌گرایی با مقادیر (-۰/۲۲، t= ۳/۲۱، p=۰/۰۰۱) بر استفاده پرخطر از اینترنت منفی و معنادار، گشودگی با مقادیر (-۰/۲۴، t= ۳/۵۲، p=۰/۰۰۱) بر استفاده پرخطر از اینترنت منفی و معنادار، سازش‌پذیری با مقادیر (-۰/۲۹، t= ۴/۱۰، p=۰/۰۰۱) بر استفاده پرخطر از اینترنت منفی و معنادار و وظیفه‌شناسی با مقادیر (-۰/۱۹، t= ۲/۹۶، p=۰/۰۰۱) بر استفاده پرخطر از اینترنت منفی و معنادار می‌باشد. همچنین اثرات مستقیم روان‌رنجوری با مقادیر (-۰/۲۲، t= ۳/۹۹، p=۰/۰۰۱) بر مهارت‌های ارتباطی منفی و معنادار، برون‌گرایی با مقادیر (۰/۲۹، t= ۴/۱۴، p=۰/۰۰۱) بر مهارت‌های ارتباطی مثبت و معنادار، گشودگی با مقادیر (۰/۳۳، t= ۴/۵۶، p=۰/۰۰۱) بر مهارت‌های ارتباطی مثبت و معنادار، سازش‌پذیری با مقادیر (۰/۴۲، t= ۴/۸۴، p=۰/۰۰۱) بر مهارت‌های ارتباطی مثبت و معنادار و وظیفه‌شناسی با مقادیر (۰/۲۶، t= ۳/۷۰، p=۰/۰۰۱) بر مهارت‌های ارتباطی مثبت و معنادار می‌باشد. از سوی دیگر اثر مستقیم مهارت‌های ارتباطی با مقادیر (-۰/۵۴، t= ۵/۲۶، p=۰/۰۰۱) بر استفاده پرخطر از اینترنت منفی و معنادار می‌باشد.

جدول ۳- ضرایب اثرات غیرمستقیم متغیرها

متغیر مستقل	متغیر وابسته	ضرایب استاندارد	ضرایب غیراستاندارد	مقدار تی	سطح معناداری
روان‌رنجوری	استفاده پرخطر از اینترنت	-۰/۱۱	-۰/۳۱	۲/۶۴	<۰/۰۰۱
برون‌گرایی	استفاده پرخطر از اینترنت	-۰/۱۵	-۰/۳۶	۲/۷۲	<۰/۰۰۱
گشودگی	استفاده پرخطر از اینترنت	-۰/۱۷	-۰/۴۱	۲/۸۶	<۰/۰۰۱
سازش‌پذیری	استفاده پرخطر از اینترنت	-۰/۲۲	-۰/۴۸	۳/۸۵	<۰/۰۰۱
وظیفه‌شناسی	استفاده پرخطر از اینترنت	-۰/۱۴	-۰/۳۴	۲/۶۹	<۰/۰۰۱

در جدول ۳ اثرات غیرمستقیم نشان می‌دهد که روان‌رنجوری با مقادیر (-۰/۱۱، t= ۲/۶۴، p=۰/۰۰۱) بر استفاده پرخطر از اینترنت منفی و معنادار، برون‌گرایی با مقادیر (-۰/۱۵، t= ۲/۷۲، p=۰/۰۰۱) بر استفاده پرخطر از اینترنت منفی و معنادار، گشودگی با مقادیر (-۰/۱۷، t= ۲/۸۶، p=۰/۰۰۱) بر استفاده پرخطر از اینترنت منفی و معنادار، سازش‌پذیری با مقادیر (-۰/۲۲، t= ۳/۸۵، p=۰/۰۰۱) بر استفاده پرخطر از اینترنت منفی و معنادار و وظیفه‌شناسی با مقادیر (-۰/۱۴، t= ۲/۶۹، p=۰/۰۰۱) بر استفاده پرخطر از اینترنت منفی و معنادار می‌باشد. در جدول ۴ شاخص‌های برازش مدل ارائه شده است.

جدول ۴- شاخص‌های برازش مدل آزمون شده

شاخص برازندگی	X^2	X^2/df	RMSEA	GFI	AGFI	CFI	NFI	P
مقادیر مشاهده شده	۶۵۱/۴۶۴	۱/۹۲	۰/۰۳۸	۰/۹۹۴	۰/۹۸۸	۰/۹۸۳	۰/۹۸۶	<۰/۰۰۱
مقادیر مطلوب	-	<۳	<۰/۰۸	>۰/۹۰	>۰/۸۵	>۰/۹۰	>۰/۹۰	-

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1401.11.10.6.1]

با توجه به جدول ۴، برای مدل آزمون شده شاخص نیکویی برازش (GFI)، (۰/۹۹) می‌باشد که بیشتر از (۰/۹۰) می‌باشد. شاخص نیکویی برازش تعدیل یافته (AGFI)، (۰/۸۸) می‌باشد که بیشتر از (۰/۸۵) می‌باشد. شاخص برازش تطبیقی (CFI)، (۰/۹۱) می‌باشد که بیشتر از (۰/۹۰) می‌باشد. شاخص برازش هنجار شده (NFI)، (۰/۹۸) می‌باشد که بیشتر از (۰/۹۰) می‌باشد. مجذور خی بر درجه آزادی (X^2/df)، (۱/۹۲) می‌باشد که کمتر از (۳) است. همچنین مجذور میانگین مربعات خطای تقریب (RMSEA) نیز (۰/۰۳) می‌باشد که کمتر از (۰/۰۸) است. با توجه به این یافته‌ها می‌توان گفت که مدل آزمون شده پژوهش از برازش خوبی برخوردار است.

بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش با هدف تعیین نقش واسطه‌ای مهارت‌های ارتباطی در رابطه بین ویژگی‌های شخصیتی با استفاده پرخطر از اینترنت در دانشجویان دانشگاه فرهنگیان سمنان انجام شد. نتایج پژوهش نشان‌داد که اثر مستقیم ویژگی‌های شخصیتی بر استفاده پرخطر از اینترنت معنادار است. این یافته با نتایج پژوهش‌های فرجی و همکاران (۱۴۰۱)، عینی‌پور و همکاران (۱۴۰۰)، آذرپور و همکاران (۱۴۰۰)، لطیفی و فلاحی (۱۳۹۵)، خانجانی و اکبری (۱۳۹۰)، بوم و همکاران[1] (۲۰۲۲) و گارزا[2] و همکاران (۲۰۲۲) همسو است. در تبیین احتمالی اثر روان‌رنجوری بر استفاده پرخطر از اینترنت می‌توان گفت ویژگی‌های متمایز افراد روان‌رنجور از جمله؛ تجربه هیجانات منفی مثل اضطراب و افسردگی، ترس، غم، برانگیختگی، احساس گناه، احساس کلافگی دایم و فراگیر مانع از درگیر شدن آنان در رفتارهای هیجان‌انگیز و پرخطر مانند استفاده پرخطر از اینترنت می‌شود. در واقع افرادی که ویژگی روان‌رنجورخویی بالایی دارند، جهت کاهش علایم روان‌رنجور خود از جمله اضطراب و افسردگی به سمت این‌گونه رفتارهای پرخطر روی می‌آورند. در صورتی که همین ویژگی‌های روان‌رنجور ممکن است مانع از ارتکاب رفتارهای پرخطر دیگری که نیاز به شور و انرژی دارند، شود (عینی‌پور و همکاران،۱۴۰۰). در تبیین احتمالی اثر برون‌گرایی بر استفاده پرخطر از اینترنت می‌توان گفت مشخصه‌های تمایل به معاشرت، خونگرمی، جرأت‌مندی، جستجوی محرک و فعال بودن در افراد برون‌گرا می‌تواند در سوق دادن افراد به سمت استفاده پرخطر از اینترنت اثرگذار باشد. به نظر می‌رسد این افراد برای داشتن تجارب تازه و هیجان‌آمیز حتی دارای درجاتی از خطرات اجتماعی و فیزیکی، کنجکاو و مشتاق و با دل و جرأت باشند. از دیدگاه علوم اعصاب، افراد برون‌گرا جهت تنظیم امواج مغزی خود مجبورند به فعالیت‌هایی دست بزنند که امواج مغزی را تعدیل کند. رفتارهایی از قبیل تعامل بیشتر، تحرک بدنی بیشتر، تخلیه هیجانی بیشتر، مصرف مواد، استفاده از فضای پرسرعت اینترنت، تماشای فیلم‌های پرتحرک و هرگونه محرکی که ذهن آن‌ها را به خود درگیر نماید. این سیستم خودتنظیمی نقش کارکردی در حفظ تعادل و تنظیم هیجان نیز ایفا می‌کند (خانجانی و اکبری، ۱۳۹۰). در تبیین احتمالی اثر گشودگی بر استفاده پرخطر از اینترنت می‌توان گفت ویژگی گشودگی نشان دهنده حالت فراخی و انعطاف‌پذیر بالا برای یادگیری و تمایل به تجربه است. بر این اساس افرادی که نسبت به تجارب تازه مقاومت کمتری نشان می‌دهند و سدهای دفاعی غیرضروری را کنار می‌گذارند. این مقاومت کم در نهایت به تجربه‌های جدید منتهی می‌شود. تجربه‌هایی که در فضای مجازی در مدت چند ثانیه رخ می‌دهد و روز به روز بر لذت‌جویی‌های مجازی آن می‌افزاید (گارزا و همکاران، ۲۰۲۲). در تبیین احتمالی اثر سازش‌پذیری بر استفاده پرخطر از اینترنت می‌توان گفت افراد سازش‌پذیر دارای برخی ویژگی‌های متمایز هستند که عبارتند از؛ نوع‌دوستی و کمک به دیگران، تواضع، سادگی، اعتماد، آمادگی برای دفاع از حقوق فردی، پیشروی به سمت جنبه‌های مثبت اجتماعی و سلامت روانی بیشتر. به دلیل وجود برخی از ویژگی‌های مذکور از جمله سادگی و اعتماد است که افراد سازش‌پذیر، نمره کمی در استفاده پرخطر از اینترنت کسب می‌کنند. این افراد کمتر به سوی رفتارهای پرخطر سوق پیدا می‌کنند. افرادی که سازگارترند کمتر فضاهای ناسالم مجازی را تجربه می‌کنند و بیشتر به دنبال فضاهای واقعی سالم هستند. در حقیقت آنان به دنبال هیجان‌های ناب و واقعی هستند تا هیجان‌های ناسالم مجازی و به دنبال این تمایل درونی، استفاده سالم و غیرسالم از فضای مجازی را تشخیص داده و با تعیین حد و مرزهای شخصی در روابط مجازی، کمتر علائم اعتیاد به اینترنت و وابستگی به اینترنت را نشان می‌دهند (لطیفی و فلاحی، ۱۳۹۵). در تبیین احتمالی اثر وظیفه‌شناسی بر استفاده پرخطر از اینترنت می‌توان گفت وظیفه‌شناسی دارای خصایص و زیرمؤلفه‌هایی مانند توجه به زمان، دقت در امور دیگران، توجه به حقوق دیگران و صرف وقت شایسته است. از این رو در افرادی که وظیفه‌شناسی در ویژگی‌های شخصیتی آن‌ها بارزتر است کمتر ممکن است به عادت‌های اینترنتی و صرف زمان بیشتر در اینترنت بپردازند و احتمال استفاده پرخطر از

1. Boom
2. Garza

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1401.11.10.6.1]

اینترنت را دامن بزند. توجه به ابعاد منفی و منطقی نگریستن به پدیده اعتیاد به اینترنت در این افراد قوت بیشتری دارد. در مقایسه با افرادی که برنامه‌ریزی زمانی و توجه به مسؤلیت‌های خانواده و اجتماع در آن‌ها کمرنگ‌تر است، افراد وظیفه‌شناس در صرف وقت دقت بیشتری دارند و تلاش می‌کنند برنامه‌های مجازی را به گونه‌ای مدیریت کنند که کم‌ترین آسیب و درگیری را در آن‌ها ایجاد کند و کمتر اقدام به استفاده‌ای ناصحیح مانند تماشای فیلم‌های پورن، قمار، صرف مدت زمان طولانی در تالارهای گفتگو و دوست‌یابی مجازی می‌کنند (بوم و همکاران، ۲۰۲۲).

بخش دیگری از نتایج این پژوهش حاکی از این بود که اثر غیرمستقیم ویژگی‌های شخصیتی بر استفاده پرخطر از اینترنت با میانجی مهارت‌های ارتباطی معنادار بود. این یافته با نتایج پژوهش‌های ایرانفرد و همکاران (۱۴۰۱)، شاکری‌نژاد و همکاران (۱۴۰۱)، رحمت‌زاده و رضاخانی (۱۳۹۹)، کاکار و آیاز- آلکایا[1]، (۲۰۲۲) و موتا و سیلنتو[2]، (۲۰۲۰) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت طبق نظریه مک‌کری و کاستا، افراد برون‌گرا دارای مهارت ارتباطی بالا و اغلب دارای حساسیت اجتماعی هستند و از آنچه برای دیگران اتفاق می‌افتد، آگاهی دارند، هیجان‌های مثبت دارند و از تعامل و ارتباط برقرار کردن با دیگران انرژی می‌گیرند (آباسی، ۲۰۲۲). افراد با ویژگی گشودگی، افرادی خلاق بوده، در جهت کشف موضوعات تازه و حرکت می‌کنند و دارای زندگی درونی قدرتمندی هستند به طوری که غرق در مفاهیم و تجربه‌ها می‌شوند. افراد وظیفه شناس هم از تفکر، همراه با کنترل درست انگیزه و رفتارهای هدفگرایانه برخوردارند و کنترل تکانه‌ها را به شکلی جامعه‌پسند در بر می‌گیرند، مایل هستند منظم باشند و متفکرانه از جزئیات اطلاع داشته باشند (شماعی زاده و یوسفی، ۱۳۹۷). به نظر می‌رسد در همه این ویژگی‌ها، ارتباط نقش اساسی ایفا می‌کند؛ بنابراین افراد گروه نمونه به دلیل قرار داشتن در مقطع تحصیلی کارشناسی و دانشجو بودن ممکن است هر سه ویژگی بالا را داشته باشند. در واقع برای برقراری ارتباط با همسالان و استادان و محیط دانشگاهی نیازمند مهارت ارتباطی هستند و به دلیل نیاز به دانستن و کسب دانش به جستجوگری و بررسی ایده‌های جدید و قدیم می‌پردازند و برای پیشرفت بهتر و بیشتر در مسائل درسی و تحصیلی و حتی شغلی و خانوادگی و مدیریت این موارد به نظم و انضباط و مسئولیت‌پذیری نیاز دارند. به همین دلیل افراد روان‌رنجور که دارای احساسات منفی، مضطرب و افسرده هستند و عزت نفس پایین دارند، هیجان‌های مخربشان در سازگاری با محیط تأثیر دارد و قدرت کمتری در کنترل تکانه‌ها دارند و در نتیجه درجه‌های انطباق ضعیف‌تری با دیگران و شرایط فشار روانی را نشان می‌دهند و در مهارت‌های ارتباطی ضعیف عمل می‌کنند. همچنین دلیل این‌که در این پژوهش بین ویژگی توافق‌پذیری و مهارت‌های ارتباطی رابطه معنی‌داری مشاهده نشد، ممکن است این موضوع باشد که این افراد بیشتر برای دیگران ارزش و احترام قائل هستند و شاید کمتر شروع کننده یک ارتباط باشند یا در حد نیاز خود با دیگران ارتباط برقرار می‌کنند.

با توجه به یافته‌های پژوهش می‌توان نتیجه گرفت ویژگی‌های شخصیتی با میانجی مهارت‌های ارتباطی می‌تواند مدل استفاده پرخطر از اینترنت را تعیین کند. محدودیت‌های این پژوهش بدین شرح بودند: ۱) ابزار به‌کار رفته در این تحقیق پرسشنامه بود و افراد ممکن است به دلایل مختلف، واقعیت‌ها را منعکس نکنند. ۲) این تحقیق در بین دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه فرهنگیان سمنان صورت گرفت. ۳) استفاده هم‌زمان از سه نوع پرسشنامه باعث طولانی شدن مدت پاسخگویی و خستگی آن‌ها شد. ۴) عدم کنترل همه متغیرهای مداخله‌گر مثل سن، میزان درآمد و میزان علاقه به اینترنت از دیگر محدودیت‌ها بود.

پیشنهادهای پژوهش حاضر بدین شرح می‌باشد؛ الف) در پژوهش‌های بعدی، متغیرهای مداخله‌گر مانند سن، میزان درآمد و میزان علاقه به اینترنت مورد مطالعه و کنترل واقع شود. ب) نظیر این پژوهش در دانشگاه‌های فرهنگیان سایر استان‌ها نیز انجام شود تا یافته‌های دقیق‌تری در این رابطه ارائه شود. ۴) برای جمع‌آوری داده‌های مورد نیاز، علاوه بر پرسشنامه از ابزارهای دیگری همچون مصاحبه استفاده گردد. ۵) در مورد آخرین یافته‌های مربوط به مضرات استفاده پرخطر از اینترنت اطلاعات لازم به دانشجویان دانشگاه فرهنگیان داده شود تا بتوانند به نحو مطلوب از اینترنت استفاده نمایند. ۶) کارگاه‌های آموزشی با مضامین مهارت‌های ارتباطی برای دانشجویان دانشگاه فرهنگیان برگزار گردد.

1. Kacar & Ayaz-Alkaya
2. Mota & Cilento

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1401.11.10.6.1]

منابع

آذرپور، ز.، شکری، ا. و خدایی، ع. (۱۴۰۰). نقش واسطه‌ای خودکنترلی پایین در رابطه بین ویژگی‌های شخصیت و استفاده پرخطر و مشکل آفرین از اینترنت در دانشجویان دختر و پسر. *دوفصلنامه علمی روانشناسی بالینی و شخصیت*، ۱۹(۱)، ۵۵-۴۱. https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/1816404

ایرانفرد، ح.، محمدطاهری، م.ر. و سلطانی‌فر، م. (۱۴۰۱). پیش‌بینی مؤلفه‌های رضایت از زندگی بر اساس مهارت‌های ارتباطی در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی. *فصلنامه علمی- پژوهشی سبک زندگی با محوریت سلامت*، ۶(۲)، ۸۷-۷۹. https://islamiclifej.com/article-1-1112-fa.html

حکاک، س. م.، کاظمی، ش. و کاکاوند، ع. (۱۳۹۸). رابطه آسیب‌های دوران کودکی و تجارب تجزیه‌ای با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان. *نشریه مطالعات روان‌شناختی*، ۱۵(۱)، ۳۹-۲۳. https://www.sid.ir/paper/67662/fa

خانجانی، ز. و اکبری، س. (۱۳۹۰). رابطه ویژگی‌های شخصیتی نوجوانان و اعتیاد آنان به اینترنت. *مجله یافته‌های نو در روانشناسی*، ۶(۱۹)، ۱۲۷-۱۱۳. https://www.sid.ir/paper/175075/fa

خانجانی، م.، قنبری، ف. و نعمتی، ا. (۱۳۹۸). بررسی ارتباط کارکرد خانواده، سبک دلبستگی و سبک‌های تربیتی والدین با اعتیاد به اینترنت در نوجوانان. *فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان درمانی*، ۱۰(۳۶)، ۱۴۲-۱۲۱. https://qccpc.atu.ac.ir/article_9415.html

رحمت‌زاده، ا. و رضاخانی، س.د. (۱۳۹۹). پیش‌بینی مهارت‌های ارتباطی بر اساس ویژگی‌های شخصیتی و خودپنداره. *مجله دانش و پژوهش در روانشناسی کاربردی*، ۲۱(۳)، ۱۲۱-۱۱۱. https://jsr-p.isfahan.iau.ir/article_677761.html

شاکری‌نژاد، ق.ا.، زندیه، ا.، حاتم‌زاده، ن.، شرهانی، ا. و مظاهری، م. (۱۴۰۱). بررسی تأثیر آموزش مجازی مبتنی بر تئوری عمل منطقی توسعه یافته بر مهارت‌های ارتباطی بین فردی مراقبین سلامت. *مجله پایش*، ۲۱(۴)، ۴۲۰-۴۰۹. https://www.sid.ir/search/journal/paper

شمس، ن.ا.، افروز، غ.ع. و ارجمندنیا، ع.ا. (۱۴۰۱). رابطه پایگاه اجتماعی- اقتصادی و ویژگی‌های شخصیتی با سلامت روان والدین دارای بیش از یک فرزند استثنایی. *فصلنامه علمی- پژوهشی سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت*، ۶(۲)، ۶۷-۶۰. https://mail.islamiclifej.com/article-1-1040-fa.html

علیشاهی، م.، برخورداری، م.، نصیریانی، خ. و فلاح‌زاده، ح. (۱۴۰۰). تأثیر استفاده از سیوه بازخوردی در آموزش به بیمار بر مهارت‌های ارتباطی دانشجویان پرستاری. *نشریه آموزش پرستاری*، ۱۰(۲)، ۳۲-۲۳. https://jne.ir/article-1-1219-fa.html

عسکریان، ف.، قوامی، و.، شاکری، م.ت. و جمالی، ج. (۱۴۰۱). اعتبارسنجی نسخه فارسی پرسشنامه اعتیاد به اینترنت: مقایسه مدل چندشاخصی چندعلیتی با مدل چندشاخصی چندعلیتی چندگروهی. *مجله پایش*، ۲۱(۳)، ۳۰۷-۲۹۷. https://www.sid.ir/paper/966301/fa

عینی‌پور، ج.، بیات، م. و پاشنگ، س. (۱۴۰۰). پیش‌بینی اعتیاد به اینترنت دانشجویان بر اساس سیستم‌های مغزی- رفتاری. *مجله دانشکده بهداشت و انستیتو تحقیقات بهداشتی*، ۱۹(۱)، ۹۸-۸۵. https://sjsph.tums.ac.ir/article-1-5995-fa.html

فرجی، س.، خدامی، عل.ر. و کریمی، م.ر. (۱۴۰۱). بررسی اثر میزان، مدت و نوع استفاده از اینترنت و هویت ملی در دانشجویان دانشگاه آزاد شیراز. *فصلنامه علمی- پژوهشی سبک زندگی اسلامی با محوریت سلامت*، ۶(۲)، ۷۸-۶۸. https://islamiclifej.com/article-1-1092-fa.html

لطیفی، ن . و فلاحی، ز. (۱۳۹۵). ارتباط ویژگی‌های شخصیتی و عزت نفس با شدت استفاده از فیس بوک در دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر تهران. *فصلنامه خانواده و پژوهش*، ۲۸، ۱۰۱-۸۵. https://qjfr.ir/article-1-48-fa.html

میری، ق.، جلال‌منش، ش.م. و فشارکی، م. (۱۳۹۸). تأثیر هوش هیجانی بر مهارت‌های ارتباطی دانشجویان پرستاری. *نشریه روان‌پرستاری*، ۷(۱)، ۳۲-۲۶. file:///C:/Users/8.1/Downloads/3003713980104-1.pdf

هومن، ح.ع. (۱۳۹۷). *مدل‌یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم‌افزار لیزرل*. تهران: انتشارات سمت. https://www.adinehbook.com/gp/product/9644599624

Abaci, N.I. (2022). Relationship between entrepreneurship perception and communication skill: A structural equation model. *The International Journal of Management Education*, 20(3), 100725. https://doi.org/10.1016/j.ijme.2022.100725

American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®)*. American Psychiatric Pub. https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm

Baumert, A., Schmitt, M., Perugini, M. (2019). Towards an explanatory *personality* psychology: Integrating *personality* structure, *personality* process, and *personality* development. *Pers Individ Dif*, 147, 18-27. https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.04.016

Blachino, A., Przepiokra, A., Benvenuti, M., Mazzoni, E., Seidman, G. (2018). Relations between Facebook Intrusion, Internet Addiction, Life Satisfaction, and Self-Esteem: a Study in Italy and the USA. *Int J Ment Health Addict*, 17(4), 793–805. https://doi: 10.1007/s11469-018-0038-y

Boom, B.D., Boumparis, N., Donker, T., Beurs, D., Arntz, A., Riper. H. (2022). Internet-delivered interventions for personality disorders – A scoping review. *Internet Interventions*, 28, 100525. https://doi.org/10.1016/j.invent.2022.100525

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1401.11.10.6.1]

Buelow, M.T., Cayton, C.H. (2020). Relationships between the big five *personality characteristics* and performance on behavioral decision making tasks. *Pers Individ Dif*, 160, 109-131. https://doi.org/10.1016/j.paid.2020.109931

Cobb, B.T., Bowen, J.F., Pontiggia, L., Koffer, K.F., Scholtz, J.M. (2019). Does a communication skills program enable symptom and distress screening?: The impact of training on radiation therapists' confidence, knowledge, and use of distress screening. *Currents in Pharmacy Teaching and Learning*, 11(6), 603-608. https://doi.10.1016/j.cptl.2019.02.022

Fossati, A., Somma, A. (2021). The assessment of *personality* pathology in adolescence from the perspective of the Alternative DSM-5 Model for *Personality* Disorder. *Curr Opin Psychol*, 37, 39-43. https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2020.07.015

Garza, S.A.C., Aguilar, R.J., Chow, A.A.R. (2022). Problematic Internet Use and Personality Traits: Results in Working Age AdultsUso problemático de internet y rasgos de personalidad: resultados en adultos en edad laboral. *Revista Colombiana de Psiquiatría*, In Press, Corrected Proof. https://doi.org/10.1016/j.rcp.2022.03.002

Hart, W., Richardson, K. (2020). Desirability of others' dark *characteristics*: The role of perceivers' dark *personality*. *Pers Individ Dif*, 155, 109-127. https://doi.org/10.1016/j.paid.2019.109722

Jelenchick, L.A., Eickhoff, J., Christakis, D.A., Brown, R.L., Zhang, C., Benson, M., Moreno, A. (2014). The Problematic and Risky Internet Use Screening Scale (PRIUSS) for adolescents and young adults: Scale development and refinement. *Computers in Human Behavior*, 35, 171-178. https://doi.10.1016/j.chb.2014.01.035

Kacar, D., Ayaz-Alkaya, S. (2022). The effect of traditional children's games on *internet* addiction, social *skills* and stress level. *Archives of Psychiatric Nursing*, 40, 50-55. https://doi.org/10.1016/j.apnu.2022.04.007

Karnieli-Miller, O., Michael, K., Gothelf, A.B., Palombo, M., Meitar, D. (2021). The associations between reflective ability and communication skills among medical students. *Patient Education and Counseling*, 104(1), 92-98. https://doi.10.1016/j.pec.2020.06.028

Kim, M.J., Bonn, M., Lee, C.K., Kim, J.S. (2019). Effects of employees' personality and attachment on job flow experience relevant to organizational commitment and consumer-oriented behavior. *Int J Hosp Manag*, 41, 156-170. https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2019.09.010

Lei, H., Cheong, C.M., Li, S., Lu, M. (2018). The relationship between coping style and Internet addiction among mainland Chinese students: A meta-analysis. *Psychiatry Res*, 270, 831-841. https://doi: 10.1016/j.psychres.2018.10.079

Lin, M.P., Wu, J.Y.W., You, J., Hu, W.H., Yen, C.F. (2018). Prevalence of internet addiction and its risk and protective factors in a representative sample of senior high school students in Taiwan. *J Adolesc*, 62, 38-46. https://isiarticles.com/bundles/Article/pre/pdf/118269

McCabe, K.A., Woods, S.P., Weinborn, M., Sohrabi, H., Smith, S.R., Brown, B.M., et al. (2018). *Personality characteristics* are independently associated with prospective memory in the laboratory, and in daily Life, among older adults. *J Res Pers*, 76, 32-37. https://doi.org/10.1016/j.jrp.2018.06.006

McCrae, R.R., Costa, P.T.J. (1997). Personality trait structure as a human universal. *American Psychologist*, 52, 509-516. https://doi.10.1037//0003-066x.52.5.509

Mota, F.P.B., Cilento, I. (2020). Competence for internet use: Integrating knowledge, skills, and attitudes. *Computers and Education Open*, 1, 100015. https://doi.org/10.1016/j.caeo.2020.100015

Pereira, M.E., Azeredo, A., Moreira, D., Brandão, I., Almeida, F. (2020). *Personality characteristics* of victims of intimate partner violence: A systematic review. *Aggress Violent Behav*, 52, 101-124. https://doi.org/10.1016/j.avb.2020.101423

Queendom, R. (2004). *Communication skills test-revised*. Available online by Internet: https://www.queendom.com/cgibin

Seki, T., Hamazaki, K., Natori, T., Inadera, H. (2019). Relationship between internet addiction and depression among Japanese university students. *J Affect Disord*, 256, 668-672. https://doi: 10.1016/j.jad.2019.06.055

Tahir, M.J., Malik, N.I., Ullah, I., Khan, H.R., Perveen, S., Ramalho, R., et al. (2021). Internet addiction and sleep quality among medical students during the COVID-19 pandemic: A multinational cross-sectional survey. *PloS One*, 16, e0259594. https://doi.10.1371/journal.pone.0259594

Winters, N. (2019). The Relationship Between *Personality Characteristics*, Tenure, and Intent to Leave Among Emergency Nurses. *J Emerg Nurs*, 45(3), 265-272. https://doi.10.1016/j.jen.2018.08.005

Yong, E., Ashman, P.J. (2019). Integration of the structured development of communication skills within a chemical engineering curriculum at the University of Adelaide. *Education for Chemical Engineers*, 27, 20-27. https://doi.10.1016/j.ece.2018.12.002.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-12]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1401.11.10.6.1]

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-12]

[DOR: 20.1001.1.2383353.1401.11.10.6.1]